

Schriftelijke bijdrage Rondetafelgesprek Meerjarige Defensieplannen 25 mei 2016

Dick Zandee, Instituut Clingendael

1. Ambitieniveau, structuur en omvang van de Nederlandse krijgsmacht zijn gebaseerd op de veiligheidspolitieke situatie pre-2014 (het jaar van Krim-annexatie, MH17 en vestiging IS-Kalifaat).
2. "In het belang van Nederland" (sept. 2013) koos voor minder voortzettingsvermogen maar liet samenstelling van de krijgsmacht onaangetast. Die krijgsmacht moest tegen eind kabinetsperiode weer 'op orde' zijn.
3. Die doelstelling is onhaalbaar gebleken. Zie onder meer: inzetbaarheidsrapportage sept. 2015; interview met voormalig CLAS Lt-gen. Mart de Kruif in AD, 26-2-2016: "helpt voertuigen amper inzetbaar"; "tekort munitie is ernstig"; "zo doorgaan als nu kan niet".
4. Terwijl ondertussen de veiligheidssituatie is verslechterd in de directe omgeving van Europa (het Rusland van Poetin, M-Oosten, Afrika) met herleving van NAVO-artikel 5 en de spill-over effecten vanuit het Zuiden (migratie voorop).
5. Gevolgen voor de krijgsmacht: (a) in NAVO-verband meer accent op versterking robuuste (land)strijdkrachten; (b) groeiende vraag naar ondersteuning van civiele autoriteiten, nationaal en in EU-verband (Frontex).
6. Terwijl we kampen met de erfenis uit het pre-2014 tijdperk: een "krijgsmachtje van alle kunde" (kleiner en korter inzetbaar). (Gevechts)ondersteuning is ernstig verzwakt. Operationele inzetbaarheid onvoldoende (59% in 2015, zie recent rapport Algemene Rekenkamer).
7. Fundamentele keuzes zijn vermeden. Vervanging van wapensystemen van krijgsmachtdelen overheerst, niet integrale afweging van welke capaciteiten prioritair moeten zijn, mede bepaald door de Europese tekortkomingen van NAVO en EU. Uitstel aanschaf MALE-UAVs met 7 jaren (!) goed voorbeeld.
8. Reparatiebesluiten (extra gelden, motie-Van der Staaij) welkom, maar financieel te gering om het tij te keren. Extra 200-250 miljoen euro structureel nodig om huidige krijgsmacht op orde te brengen (c.q. exploitatiebudget op juiste niveau te brengen).
9. Maar dat lost de problemen op langere termijn niet op, want investeringsbudget blijft te laag. Daarvoor substantiële verhoging van het budget nodig in de orde van 1 tot 1,5 miljard euro structureel.

10. Mogelijke keuzes, afhankelijk van de financieringsomvang:

A. *Einde alleskunnende krijgsmacht*

- budget: huidige financieringsniveau al dan niet met marginale stijging
- keuzes ten koste van kerncapaciteiten onvermijdelijk
- een meer op specifieke taken toegesneden krijgsmacht
- 'inzetbare militairen' zal vooral ten koste gaan van 'inzetbare capaciteiten in hogere delen van het spectrum'

B. *Een wat minder alleskunnende krijgsmacht*

- budget: stijgend financieringsniveau, paar honderd miljoen erbij structureel
- huidige kerncapaciteiten komende jaren te handhaven
- maar keuzes noodzakelijk bij toekomstige investeringen (treft primair marine vanwege de grote (KM-)materieelprojecten post-F35 aanschaf)
- sommige capaciteiten zullen verdwijnen of beperkter worden (wellicht zijn er deeloplossingen in multinationalaal verband)

C. *Alleskunnende krijgsmacht blijft*

- fors stijgend financieringsniveau in orde 1-1,5 miljard structureel
- huidige kerncapaciteiten worden gehandhaafd
- wel liggen er vragen voor over welke capaciteiten prioritair zijn, mede gezien Europese tekortkomingen (geen voortzetting van de 'automatische vervangingsmethode')

11. Wat betreft keuzes: onze nationale belangen zijn ook Europese/NAVO belangen. Rusland is een 'landmogendheid' en de conflicten in de zuidelijke periferie vragen allereerst om herstel van stabiliteit 'te land'. Niet voor niets vragen EU en NAVO vooral om versterking van capaciteiten die daarmee verband houden – naast uiteraard de voortdurende tekortkomingen op het gebied van de 'enablers' (inlichtingen & verkenningen, transport, bijtanken in de lucht, etc.) en de 'horizontale' capaciteiten (zoals cyberdefensie).

12. De balans tussen ambities en beschikbare middelen is zoek. De Algemene Rekenkamer constateert terecht dat er twee oplossingen zijn: het beschikbare budget verhogen of de ambities aanpassen. Het laatste is ongewenst gezien de veiligheidspolitieke ontwikkelingen. Resterende eerste oplossing, waarbij van belang is hoeveel extra budget politiek aanvaardbaar zal blijken te zijn als bepalende factor voor te maken keuzes.